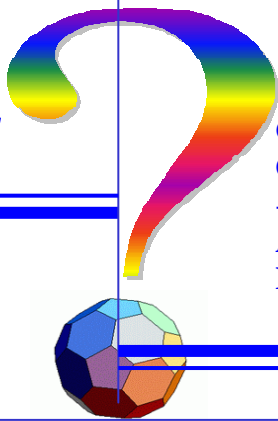

GO-AL

G odsdienst
O nderwijs
-
A lle
L eerkrachten

September 2007, nr. 20

In het begin

Face to face is nog geen oog in oog

Een zondagmorgen 9.00 uur. Vakantiezonig. Geen inhaalwerk, ook niet in tuin of huis. Een rustig plezante dag in het vooruitzicht. Ook al druift het weer zomers verder. Na een rustig ontbijt en voor de steevast zondagse activiteiten... samen eens gaan zwemmen. Een, jobstudente - meisje nog -, aan de vestiaire van het zwembad neemt m'n klerhaak en ticket aan. Ik groet haar met een simpele goeie morgen, goeie zondag. Face to face. Maar geen oog in oog. Niets oogcontact. Opvallend verlegen kijkt ze weg. Ogen, mond en houding stralen maar één iets uit: onzekerheid en minderwaardigheidsgevoel. Ik had zo'n zin om te zeggen. Je bent mooi, vermoedelijk lief, je blik bergt verstandigheid. Maar ik zei het niet. En met een beetje spijt tik ik dit nu mijmerend neer in GO-AL. Het gelaat van de ander. Enerzijds is er zoveel identiteit, uitstraling ... en we gaan er niet op in, niet mee op weg. Anderzijds is er zoveel imago, façade en we gaan er wel mee op weg. Ik stond voor de keuze en ... heb niet gekozen.

In school is er geen keuze meer. Er is gekozen, het engagement is éénzinnig: het gelaat van de ander, oog in oog. Het is te doen. Dit is het opvoedingsmilieu. Daar hoef je niet te twijfelen. Het is het voornaamste dat te doen staat.

Het lelijke of het schone eendje. We hebben ze allemaal in het oog. Liefst oog in oog. Diep zien en peilen hoe het hart voelt en bonkt.

Geen eendje, maar eend. Elk van hen is groot voor ons, of wordt het. Dat is toch waar we voor gaan in onderwijs. De schoolstructuren en vakstructuren als onder- en achtergrond voor die groei-ondersteuning..

Wat het imago van die jongere ook is. Saai, sexy, degelijk, duts, verwend, Welk uniform ook.

Vorbij de impact en het belang van uiterlijk vertoon, doorheen alle design. De leraar-opvoeder kijkt dieper dan wat te zien is, schat in en gaat op weg, dag-in-dag-uit, een jaarlang. Dichtbij de

mensen, niet als een politiek cliché, maar als de missie van elke leerkracht. Dicht bij de mensen, niet als een strategie, maar een zending en roeping. De mens wekken in de jonge medemens. Niet 'naar' de ogen kijken, maar 'in' de ogen kijken. Het vak godsdienst biedt daartoe eigen kansen omdat het zich richt op de levensvragen van (jonge) mensen en mede vanuit het voorleggen van de rijkdom van de eigen (en andere) traditie(s) bronnen ten leven aanboort.

Een jaarlang oog-in-oog, leerling-leraar. Wie weet, misschien werkt onze jobstudente, meisje

nog straks vrouw niet meer in de vestiaire van een zwembad met de rolluiken halfdicht, maar is ze gepromoveerd tot redstermet open ogen.

Vragenderwijs-delenderwijs

In menig vakvergadering is er soms discussie rond de inhoudelijke kant van het vak. Soms klinken dan vragen als: Is alles dan om het even? Is alles dan gelijk?

Van relativieren naar interpreteren

We leven in een maatschappij die vooral gekenmerkt wordt door het relativieren van alles wat je maar denken kunt en de meest tegengestelde visies en meningen worden naar voor gehaald. Daarbij is het denken in oneliners en het redeneren vanuit vooroordelen schering en inslag. Veelheid van informatie en het dag-in-dag-uit overweldigd en bestookt worden door reclame, meningen, informatie,... leiden dikwijls tot onverschilligheid. Het gemak van het 'google-en' en de duizenden bladzijden aan informatie in een fractie van een seconde... van wetenschappelijke insteek tot plat-bij-de-grondse digitale bladvulling brengt mensen tot een 'ik weet het niet meer'-houding... en zelfs tot een 'het interesseert mij niet meer' -houding of een 'laat me gerust'-houding... tot relativisme.

Onverschilligheid en relativisme... liggen soms dicht bij elkaar. Een 'schouderophaal' bij een vraag naar keuze is dan ook niet echt te verwonderen. Een vraag naar het verantwoorden van een keuze is nog moeilijker. Waarom? Waarom altijd die waarom-vragen?

Hoe kunnen wij hier in de les godsdienst mee omgaan? Over welke middelen beschikken wij om leerlingen 'over de lijn te trekken' om uit dat relativisme te breken? In welke mate stimuleert het leerplan leerkrachten om te zoeken naar middelen om hieruit los te komen. Welke middelen reikt het ons aan om een aso/tso-houding van 'zeg maar, we blokken en laat ons verder gerust' los te komen? Welke mogelijkheden krijgen we om een tso/bsa-houding van 'de wereldvreemdheid van godsdienst' te doorbreken? Welke stimulans geeft het ons, leerkrachten, om niet te blijven steken in het menswetenschappelijk-docerende in afwisseling met het stereotiepe vraag-antwoordsysteem?

Misschien moeten we in de eerste plaats proberen om elke thematiek te plaatsen binnen de doelstellingen van het leerplan én binnen de levenssfeer van de jongere zelf. Dat betekent dat we ons eigen doen en laten wat opzij schuiven. Het vraagt misschien ook wel dat we onze 'oude zekerheden en gewoontes' even aan de kant durven zetten. Het vraagt de moed zich in te leven in (cyber)wereld van de leerlingen waarin gezocht wordt naar identiteit, geaardheid, experiment-op-alle-vlakken, angst

zichzelf te zijn, ... Een (cyber)zoektocht naar geborgenheid en houvast vanuit de ervaring van éénoudergezin of de soms verscheurende situatie van co-ouderschap. Het neerschrijven van vragen en twijfels via blog en het uitwisselen via profielpagina's, MSN en cybernetwerken tot in de vroege uurtjes waar emoticons het verwoorden van gevoelens vergemakkelijken.

Het is een hele uitdaging te komen tot een evenwichtige mix van informatie aanbieden, uitdagend zijn, levensbetrokken, tot keuzes oproepend, vooroordelen ontbolsterend, zoekend naar betekenis, ... Dat het opsporen van geschikte impulsen en gevarieerde werkvormen niet zo voor de hand liggend is, spreekt voor zich. Het binnenbrengen van een gelovig perspectief is een logische gedachte ... Het voorleggen van een rooms-katholieke levensvisie als uitdagend impuls om relativisme te doorbreken vraagt een zevende en achtste zintuig ...

Het zinzoekende en interpretaties explorerende van de godsdienstles is als een cocktail-mix die op het eerste gezicht een ietwat 'bad look' heeft en waarbij leerlingen niet geneigd zijn om er maar meteen met volle teugen van te drinken. Het is een zoektocht om het op een aansprekende manier aan te bieden zodat het 'even nippen' voldoende smaak geeft om het verder te proeven en met kleine slokjes de aroma's en ingrediënten te ontdekken. En de (geloofs)alcohol te proeven als een heel eigen smaakgevend ingrediënt... het gehalte aangepast aan het kunnen van de leerling... om 'dronkenschap' en 'kater' te vermijden. En... misschien is het wel de alcohol die de andere smaken beter tot hun recht laat komen.

Je kunt rationeel ontleden en zoeken naar alle aanwezige ingrediënten. Je kunt het echter niet 'clean' doen... Je moet er van proeven om te weten wat er in steekt. Je kunt ook wel eens gevoelsmatig (laten) vertolken wat er aantrekkelijk in is: voor de één het zoete, voor de andere het exotische, ... en voor een derde zal het misschien te flets smaken. Ieder zijn vrijheid van denken en aanvoelen. Je moet het niet lekker vinden... je moet er wel even van proeven.

Misschien is dit wel 'de motor' van het lesgebeuren. Leerlingen zo aanspreken dat ze zin krijgen om te proeven. Leerlingen zo aanspreken dat ze ook durven vertellen over het drankje dat zij als 'cool' ervaren. En... hoe ze ertoe gekomen zijn om juist 'dit' drankje uit te kiezen. Hebben ze het gekozen uit vele soorten? Of is het opgedrongen door reclame? Of alleen maar overgenomen omdat 'de vrienden' het allemaal kiezen? Meestal is het zeker niet alleen maar schouderophalend 'een toevallig drankje uit de reeks aan mogelijkheden'. Leerlingen zo uit het relativiserende halen en hen stimuleren om te experimenteren en om zelf tot een 'smaakvolle cocktail' te komen.

Misschien is dit wel 'de motor' van het lesgebeuren. De veelheid die zich aandient aan mogelijkheden, keuzen, levensbeschouwingen, ervaringen,... niet laten (ver)worden tot 'wat kan het ons allemaal nog schelen' naar 'hey... da's nog niet zo dom, zo had ik het nog niet bekeken'. Of... van 'relativisme' tot 'interpretatiemogelijkheden'.

Het is dus belangrijk wat we in de les binnenbrengen. Eigenlijk moet elk ingrediënt dat in de les wordt binnengebracht geconfronteerd kunnen worden met elementen uit de traditie, het eigen levensverhaal, de heersende (jongeren)cultuur, de actualiteit. Eigenlijk bevat elk ingrediënt een levensbeschouwelijke ondertoon en draagt het de mogelijkheid in zich tot verschillende visies (knopen, conflicterende opvattingen) die leerlingen (en leerkracht) uitdagen tot groei als mens en als levensbeschouwelijk en zinzoekend wezen.

Zo worden de kern- en terreindoelen als het ware omgetoverd van in boekvorm gestileerde en geklasseerde zinnen tot levende groeiprikkels.

Het is dan ook belangrijk dat we bij de voorbereiding op zoek gaan naar onderliggende knopen of diverse opvattingen rond een bepaalde thematiek. Uiteraard kunnen we niet wachten op wat leerlingen zelf aan verschillende visies formuleren. We stellen ons even in hun plaats. Het kan een hulp zijn om zich hierbij heel wat vragen te stellen: Wat staat er op het spel? Waarom roept dit onderwerp zoveel emotie op? Welke maatschappelijke debatten en posities bestaan er met betrekking tot dit onderwerp? Waarom raakt het onderwerp mensen? Welke vooronderstellingen zijn hier aan het werk? Welke

positie voorzie ik hier bij de leerlingen? Wat wordt hier vaak verzwegen? Hoe speelt deze thematiek in de media, de jongerencultuur, in de *common sense* opvatting van mensen? Wat is taboe bij dit onderwerp? Welke mensbeelden, wereldbeelden, Godsbeelden kunnen hier een rol spelen? Hoe zou ik mijn eigen positie formuleren als gelovige godsdienstleerkracht?

Op basis hiervan ga ik op zoek naar degelijke ingrediënten (het leerplan geeft hierbij per terrein meerdere suggesties). Een ingrediënt kunnen we best zien als een invalshoek van waaruit we ons thema willen benaderen. Nu nog de geschikte impuls of een goede werkvorm vinden. Het is belangrijk om bij deze insteek te zoeken naar een meervoudig interpreteerbaar element. Zo lok je zelf al verschillende reacties uit bij de leerlingen. Je brengt als het ware ‘beweging’ in de klas. Bemerkt dat dit ook wel eens een degelijk stukje leerstof kan zijn of een exposé van de leerkracht, een videofragment, een sterke tekst uit het handboek.

Dit is het moment waarop dialoog belangrijk is. Niet zomaar een losse babbel! Je gaat als moderator doelgericht te werk. Doelgericht wil niet zeggen dat je bij de leerlingen het antwoord kunt losweken dat jij in je hoofd hebt. Doelgericht wil wel zeggen dat je het lesdoel wilt bereiken en leerlingen wilt brengen tot het zoeken naar betekenissen en ontwarringsmogelijkheden van de knopen in het voorgelegde ‘probleem’. Je zorgt ervoor dat iedereen aan bod kan komen. Je probeert om de inbreng van de leerlingen te valideren door het bijvoorbeeld heel in het kort op het bord te brengen. Het maakt het eenvoudiger om te onthouden... Leerlingen zien het op het bord staan en het lokt dan ook makkelijker commentaar uit bij de anderen. Het verplicht ook om tot een goede formulering te komen. Als leerkracht heb je in je achterhoofd de mogelijke knooppunten en het ontwarren ervan. Je probeert ook attentvol te zijn voor eventuele levensbeschouwelijke elementen die leerlingen bewust of onbewust uitspreken. Je bent niet gereduceerd tot objectieve en niet deelnemende gespreksleider. Ook jij hebt je inbreng in het gesprek. Ook jij geeft nieuwe wendingen of brengt andere informatie binnen. En... niet in het minst elementen uit de traditie en uit het christelijk geloven.

Een vruchtbaar gesprek? Heb ik iets kunnen losmaken? Heb ik het relativiserende vermogen kunnen ombuigen in interpretatievermogen? In elk geval kan ik nu als leerkracht, met mijn voorbereiding, de doelstelling van het leerplan en met de knopen die ik met de leerlingen wilde ontrafelen in het achterhoofd, komen tot concluderende beschouwingen. Dit is het moment waarbij je het gesprek – op basis van notities op het bord bijvoorbeeld – gaat vastleggen... het is het omzetten van ‘gedachten en ervaringskennis’ in ‘leerstof’. Het is ook het moment om verbanden te leggen met een vroeger stuk uit dit thema, om het te plaatsen binnen het ‘leerproces’ dat je met de leerlingen doormaakt. Het is ook een moment waarbij je bijvoorbeeld een verwijzing kunt maken naar een parallelklas waar het ‘ontrafelen van knopen’ een andere weg is ingegaan. Bijna te vergelijken met een oefening van wiskunde... waarbij 2 leerlingen een andere weg zijn gegaan bij het oplossen van het wiskundige probleem.

Als laatste stap – en dat is toch de bedoeling van de lessen godsdienst – proberen we om terug te koppelen naar het eigen leven van de leerling. Heeft dit nu iets levensbeschouwelijke bijgebracht? Wat is er met mijn visie, mijn opvatting gebeurd? Heb ik enig inzicht verworven door mijn visie te confronteren met andere visies, met elementen uit de traditie, met cursusinformatie,... Voor anderen zal het misschien zijn... ben ik voor een stukje losgekomen van mijn relativisme en niet-betrokken zijn naar wat interesse of geprikkeld zijn?

Deze manier van werken in een godsdienst-lessenreeks heeft het voordeel dat je heel divers kunt werken. Het biedt de mogelijkheid om heel gedifferentieerd bezig te zijn rekening houdend met de diverse mogelijkheden en interesses van de leerlingen. Om denken en leven aan elkaar te koppelen. Het biedt mogelijkheden om levensbeschouwing, geloof en traditie binnen te brengen naast andere mogelijke benaderingswijzen. Het biedt kansen om los te komen van vooroordeel, het leert omgaan met veelvoudige informatie, het leert los te komen van een mentaliteit van ‘blokken en vergeten’ naar ‘kritisch omgaan met informatie’ en het leren ‘toetsen aan andere visies’... ook gelovige. In elk geval nodigt het leerlingen uit, moedigt het hen aan om weg te raken uit het relativiserende van de veelheid om op zoek te gaan naar interpretatie, om te wikken en te wegen en om vooroordeel te doorbreken.

Het biedt kansen om een levensbeschouwelijke en een gelovige dimensie in elke benadering te stimuleren, te laten ontkiemen of te laten groeien.

Laat dit een uitdaging zijn om ook zelf te groeien op vele terreinen.

Mededelingen

- *Vergadering godsdienstleerkrachten die lesgeven in OKAN* op woensdagnamiddag 12 december in het DPC Baron Ruzettelaan 296, Steenbrugge (14.00u-16.30u)
- *4de graad verpleegkunde: 'herfstsessie'* op vrijdagnamiddag 16 november, 'lentesessie' op vrijdagnamiddag 14 maart, telkens in Huize Aleydis, Vijfseweg 2, Waregem (14.00u-16.30u).
- *Beginnende (godsdienst)leraren* worden verwacht op de dagen die georganiseerd worden door de DPB. De beginnende godsdienstleraren worden verwacht op woensdagnamiddag 17 oktober. In de namiddag is er contact en kennismaking met de inspectie-begeleiding en een uitwisseling van eerste ervaringen. 14.00 uur de Bron, Tielt. Inschrijvingen gebeuren via de school. PS Bedoeld zijn de leerkrachten die voor het eerst godsdienstles geven in het schooljaar 2007-2008

Link

THOMASweetjes:

Thomas (www.godsdienstonderwijs.be) pakt bij de start van het schooljaar traditiegetrouw uit met een aantal nieuwigheden en uitbreidingen.

In het oog springende is ongetwijfeld het nieuwe **logo** van Thomas. Het loont de moeite de uitleg bij beeld, vormen en kleuren te lezen in de nieuwsbrief:

http://www.kuleuven.be/thomas/algemeen/nieuwsbrief/?id=66&mail_ID=133&mailUser=default

Het **vorderingsplan** laat nu toe om nog dynamischer lessen te plannen. Dit zal vooral een oplossing bieden voor leerkrachten die met lange stageperiodes te maken hebben. Ook zijn er standaardaanduidingen voorzien om op te geven waarom een les wegvalt: denk maar aan studiedagen, culturele evenementen, afwezigheden enz... Heelwat lesfiche's worden toegankelijk gemaakt, ook zonder in te loggen. Dit laat nieuwe leerkrachten toe om kennis te maken met de enorme hoeveelheid lessen die in het vorderingsplan aangemaakt en gedeeld worden.

Zie: http://www.kuleuven.be/thomas/secundair_onderwijs/vorderingsplan/

Bij het begin van het schooljaar maak je gebruik van het instrument **beginsituatie** om de levensbeschouwelijke beginsituatie van een leergroep in te schatten. Het instrument beginsituatie is nu rechtstreeks toegankelijk gemaakt vanuit het vorderingsplan. Het grote voordeel hiervan is dat dezelfde leergroep geen twee keer moet aangemaakt worden.

Ruim 15.000 leerlingen werkten reeds met dit instrument. Kregen jouw leer groepen al die kans?

De eerste **in de kijker** van het schooljaar 0708 handelt over 'Mens en dier' onder de titel "*Het morele statuut van dieren en de verantwoordelijkheid van de mens*¹". Het pakket biedt impulsen om te werken rond dierenwelzijn in levensbeschouwelijk en christelijk perspectief.

Gelanceerd in het Engels, getiteld "*Mary Magdalene: One Person, Many Images*²" kan een ideale gelegenheid vormen om eens samen te werken tussen het vak godsdienst en het vak Engels. De Nederlandstalige variant van deze in de kijker vind je onder de titel "*Maria Magdalena in veelvoud*³".

¹ In de kijker *Mens en Dier*:

http://www.kuleuven.be/thomas/secundair_onderwijs/in_de_kijker/56_mensendier.php

Met het oog op de Vlaamse Vredesweek 2007 van Pax Christi onder de titel “*Samen onder één vredesparaplu. Ook vluchtelingen hebben bescherming nodig*”⁴ is er de in de kijker rond ‘*Vluchtelingen: cliché, foto, icoon?*’⁵.

Het is goed in een vakvergadering eens wat tijd uit te trekken voor een open gesprek rond visie op het vak godsdienst. Daartoe kan gebruik gemaakt worden van ‘*Godsdienstleerkrachten in de kijker*’.

Reeds 12 leerkrachten (tiens, waarom spreekt dit getal me aan? Gaven hun visie:

http://www.kuleuven.be/thomas/secundair_onderwijs/in_de_kijker/leerkracht/

Linkweetjes:

YouTube.com heeft nu ook een nederlandstalige versie: <http://nl.youtube.com/> : De site heeft dezelfde functies als YouTube.com, maar alles is vertaald in het Nederlands. Ook Brazilië, Frankrijk, Ierland, Italië, Japan, Polen, Spanje, Groot-Brittannië e.a., hebben een eigen versie. De site is nu nog toegankelijker. Gebruikers kunnen dus video's in hun eigen taal maken en zien.

Presentaties online: je maakt regelmatig presentaties in PowerPoint. Een PowerPoint-bestand is vaak meerdere megabytes groot en is dus moeilijk door te mailen. Een bijkomend probleem is dat niet iedereen PowerPoint geïnstalleerd heeft. Online zijn er oplossingen. Met de dienst SlideBurner (<http://www.slideburner.com>) kan je, na het aanmaken van een gratis gebruikersnaam, PowerPoint-presentaties uploaden. Je krijgt 200 MB ruimte voor jouw presentaties. (Boven de 200 mb moet je betalen).

TV bekijken op internet kon al langer, CNN (<http://www.cnn.com>), BBC World (<http://www.bbcworld.com>) en andere nationale zenders zijn ons bekend. Meestal enkel fragmenten en het filmpje in een heel klein venstertje. Omgezet naar *full screen*, onaanvaardbaar qua kwaliteit. <http://www.joost.com> is een veelbelovend p2p-tv-programma van de makers van Skype. Na de gratis installatie (Windows of Mac) kun je kijken naar uitzendingen in meer dan 20 kanalen. Elk kanaal bevat dan weer vijf tot wel honderden uitzendingen. Zo'n uitzending kan enkele minuten, maar ook meer dan een uur duren. Het aanbod is alvast de moeite waard. Ook zenders zoals BBC en MTV leveren programma's. Je kunt elk programma in *full screen* bekijken wanneer het je uitkomt. De kwaliteit is goed. Reclame onderbreekt wel het programma zonder enige overgang. Per uur verbruikt Joost tot wel 400 MB. Dat wil zeggen dat je de datalimiet bij jouw provider goed in de gaten moet houden. Gratis eveneens is TVUPlayer (<http://www.tvunetworks.com>).

<http://music.yahoo.com/lyrics> verzamelt lyrics van zo'n 400.000 songs afkomstig van 9.000 artiesten. Het gaat om officiële **songteksten** die je legaal kunt downloaden (wel te verstaan enkel de teksten). Yahoo wil aldus een antwoord bieden op lyricssites die geen rekening houden met auteursrechten of die onnauwkeurigheden bevatten. Best zoek je enkel op songtitel en niet op zanger of groep. Andere mogelijkheden: <http://www.metrolyrics.com>, <http://www.azlyrics.com> en <http://lyrics.astraweb.com> en er is ook nog het Nederlandstalige <http://lirama.net>, dat ruim 150.000 songteksten bevat. Bij <http://www.metrolyrics.com/plugin.html>) vind je een gratis plug-in (550 KB) voor WinAmp en Windows Media Player. Op die manier kan je automatisch zoeken naar de lyrics van het liedje waar je op dat moment naar luistert.

<http://www.primopdf.com> is een volledig gratis instrument om bestanden om te zetten naar **pdf**. Geen reclameboodschappen. Je kiest of het bestand voor print (een zwaardere resolutie) of voor scherm (een

² In de kijker *Mary Magdalene*:

http://www.kuleuven.be/thomas/secundair_onderwijs/in_de_kijker/44_mmEng.php

³ In de kijker *Maria Magdalena*:

http://www.kuleuven.be/thomas/secundair_onderwijs/in_de_kijker/44_mm.php

⁴ Vlaamse Vredesweek 2007 Pax Christi:

<http://www.paxchristi.be/website/wordpress/?cat=30>

⁵ In de kijker *Vluchtelingen*:

http://www.kuleuven.be/thomas/secundair_onderwijs/in_de_kijker/21_vluchteling.php

'lichter' bestand). Je kunt met een wachtwoord aangeven of andere gebruikers jouw bestand al dan niet mogen bewerken. Je kunt er ook voor zorgen dat anderen geen tekst of afbeeldingen uit het bestand kunnen kopiëren en/of afdrucken.

Verder enkele linken naar **presentaties** die ons kunnen interesseren.

Wat maakt ons gelukkig? <http://www.ted.com/themes/view/id/33> (Engels)

Wat zijn de grootste problemen van de mensheid? <http://www.ted.com/index.php/talks/view/id/44> (Engels)

James Watson vertelt hoe hij de structuur van het DNA ontdekte.

<http://www.ted.com/index.php/talks/view/id/35> (Engels)

Weet-je

“Die jeugd van tegenwoordig” Hoe kijk je er tegenaan? Voor je (voor)oordeelt toch dit: Het is je misschien ontgaan bij het begin van de grote vakantie, kwam het volgende bericht in het nieuws: Jongeren onder de 25 vinden gedrag als laveloze dronkenschap, racistische uitspraken doen, geen zorg dragen voor natuur, ouders die onhandelbare kinderen hun gang laten gaan of geen gordel dragen in de auto veel onaanvaardbaarder dan wat dertigers en veertigers daarvan vinden. "De naoorlogse generatie was permissief, maar dat kun je van de jongeren onder 25 niet zeggen: zij zijn nieuwe puriteinen", zegt Herman Konings van onderzoeksbureau Pocket Marketing/nXt, die de resultaten analyseerde.

In nogal wat van de bevroegde sociale situaties zijn jongeren onder 25 zelfs strenger dan 65-plussers: racistische uitspraken (77 procent van de jongeren vindt die onaanvaardbaar versus 55 procent van 65-plussers), geen zorg dragen voor de natuur (52 versus 48 procent), ouders die hun onhandelbare kinderen niet in toom houden (71 versus 68 procent), zwangere vrouwen die roken of drinken (68 versus 46 procent), ouders die te dikke kinderen niet aansporen tot gezond leven (64 versus 52 procent) en je schrijftaal niet verzorgen (26,6 versus 25,5 procent).

"Natuur en gezondheid zijn duidelijk nieuwe gevoeligheden waaromtrent jongeren veel strengere normen hanteren", zegt Herman Konings. "De rest van de bevolking vindt vooral gedrag dat direct storend is voor anderen onaanvaardbaar, zoals voorsteken in de rij of spugen in het openbaar. Gedrag dat de natuur of de gezondheid van iemand schade toebrengt, zonder dat omstanders er meteen last van hebben, zoals je gordel niet dragen, dat kijken dertigers, veertigers en vijftigers veel meer door de vingers. Jongeren hebben ook op dat vlak veel strengere normen. Er is sprake van een sociaal en ethisch reveil: gezondheid en natuur vinden zij veel belangrijkere waarden dan de naoorlogse generatie. Zij denken niet: iedereen ziet maar wat hij zelf doet. Een zwangere vrouw die rookt of drinkt, dat kan voor hen niet."

Verder inzicht uit onderzoek: Een derde van de jongeren onder 25 is meer sociaal geëngageerd dan in 1999!

Lezenswaard, kijkenswaard

Herman De Dijn, **Religie in de 21ste eeuw**. Kleine handleiding voor voor- en tegenstanders, Pelckmans/Klement, Kapellen/Kampen, 160 blz. Kleine handleiding voor voor- en tegenstanders luidt de ondertitel, doelend op de aanwezigheid van religie in onze samenleving. De Dijn zelf is alvast een ondubbelzinnig 'voorstander'. Het boek beschrijft de redelijkheid en het belang van religie als een 'eigen levensvorm van grote complexiteit en subtiliteit'. Eerst onderzoekt de auteur de plaats van religie en christendom in de moderne en in de postmoderne cultuur. Vervolgens verdedigt hij het bestaansrecht van religie te midden van andere culturele domeinen: ethiek, wetenschap, politiek en humanisme. Dat leidt niet tot de scrupuleuze afbakening van een smal terrein dat nog overblijft nadat die andere realiteiten hun rechtmatige plaats hebben opgeëist. Voor De Dijn is religie een behoorlijk robuust onderdeel van de menselijke cultuur, dat zelfs aan de andere domeinen een fundamentele betekenis verschaft. De Dijn herhaalt in dat verband zijn bezwaren tegen het nieuwe concept van de

leerplannen rooms-katholieke godsdienst (zie Tertio nrs. 242 en 247). Ze zijn te constructivistisch: ze sturen erop aan dat leerlingen hun eigen religieuze identiteit creëren (jammer eigenlijk dat het leerplan zo wordt geïnterpreteerd. Het leerplan spreekt immers van een eigen *en verantwoorde* keuze inzake leven en geloven). Ze gaan er ook onterecht vanuit dat in de klas, evenals in de samenleving, reëel pluralisme heerst. "Wat onze situatie hier kenmerkt, is niet een echt pluralisme, maar de dominantie van een 'pensée unique': een combinatie van liberale tolerantie, bricolage van een eigen levensstijl en sentimentalisme." De modale klas is een groep sterk op elkaar lijkende leerlingen die vooral door commerciële media en door de jeugdcultuur worden beïnvloed. Wanneer de meerderheid van de jongeren in de klas niet langer met het elementaire van de katholieke traditie vertrouwd is, terwijl die traditie nochtans overdonderend aanwezig is in kunst, gebouwen, teksten en gewoonten, "is het dan niet de eerste taak leerlingen sober, zakelijk en schools in te leiden in de christelijke traditie in al haar aspecten?" vraagt de auteur (en vraag is of het ene het ander wel uitsluit en of het ter sprake brengen van en de christelijke traditie en de veelheid van menselijk zinvinden niet synchroon kan en moet gebeuren)..

Didier Pollefeyt & Ellen De Boeck, Niet los van God? **Geloof en wetenschap**, Leuven, Acco, 2007, 357 blz., ISBN: 978 90 334 6645 8

Het boek gaat in op de vraag hoe het gesprek tussen geloof en wetenschap opnieuw kan opgenomen worden. Aandacht wordt besteed aan een recente vaststelling, met name dat de tegenstelling tussen 'geloof' en 'wetenschap' stilaan achterhaald is.

Thema's die aan bod komen zijn onder andere: schepping en evolutie, de plaats van de mens in de kosmos, de discussie over de wereld als een intelligent ontwerp, vrijheid en determinisme.

Aan het woord zijn vooraanstaande kenners van deze thematiek, zoals Joel De Ceulaer, Johan De Tavernier, Johan Braeckman, Jan Van der Veken, Gerard Bodifée, Jacques Haers, Taede A. Smedes

We verwijzen graag ook naar de bespreking van het recente boek van Nico ter Linden onder de titel *Koning op een ezel in de klas* door Jürgen Mettepenningen op Thomas: <http://www.kuleuven.be/thomas/algemeen/actualiteit/boeken/terlinden.php>.

Ten slotte ook een link naar een nieuwe reeks interessante artikels en boeken verzameld door de documentalist van het VSKO, Dimitri Vandekerckove over katholieke identiteit, onderwijs en pastoraal op: <http://www.kuleuven.be/thomas/algemeen/identiteit/>.

In Tertio, 05-09-2007, p. 8 staat een lezenswaard artikel van Raf Debaene, 'onderwijs niet postmodern maar anti-modern', omtrent het tweespan vaardigheden-kennis.

Nascholingskansen (voor komend schooljaar)

Drie nascholingsprojecten aangeboden vanuit de koepel in samenwerking met de godsdienstinspectie. Ongeacht het net waartoe de deelnemer behoort, wordt er via de school per leerkracht per sessie 5 euro betaald.

1. Een veelkleurig godsdienstonderricht projectnummer 3/07/05: De leerkracht r.-k. godsdienst staat soms voor een bijzonder moeilijk, rijke en uitdagende opdracht. Zij werkt dikwijls met een kleurrijke leergroep waarbij in de beginsituatie zeker de volgende drie gegevens sterk aanwezig zijn en om een eigen aanpak vragen: (1) een pluraliteit aan levensbeschouwingen en aan betrokkenheid op levensbeschouwing (2) levensbeschouwelijk taal-arme leerlingen en (3) vooroordelen over of geen kennis van het christelijke geloven.

Het geheel bestaat uit drie sessies van telkens drie uur.

Sessie 1 focust op een veelheid van culturen en culturele uitdrukkingen.

Sessie 2 stelt scherp op een veelheid van levensovertuigingen en levensbeschouwelijke uitdrukkingen.

Een interreligieuze gereedschapskoffer.

Sessie 3 opbouw van concreet lesmateriaal binnen een multireligieuze en multiculturele context én het opmaken van een actieplan voor de uitbouw van een interreligieuze leeromgeving.

Binnen elke sessie is er een duidelijk aanbod voorzien.

Er wordt tevens:

1. een digitaal uitwisselingsplatform voor godsdienstleerkrachten uitgewerkt
2. een interreligieuze en interculturele koffer gepresenteerd
3. een lesproject wordt gezamenlijk ontwikkeld alsook een actieplan voor de opbouw van een kleurrijke leeromgeving

Brugge-Gent Pedic, , Coupure rechts 314, Gent	Woensdag 13-02-2008 9.00-12.00 uur	Woensdag 13-02-2008 13.30-16.30 uur	Dinsdag 15-04-2008 13.30-16.30 uur
---	---------------------------------------	--	---------------------------------------

2. Godsdienstonderricht multimediaal gevoed 3/07/03: Deze nascholing is én aanbod- én vraaggestuurd. Leerkrachten kunnen als individu inschrijven voor een diocesane nascholingsessie (aanbodgestuurd) of als team voor een nascholing binnen de lokale school of scholengemeenschap (vraaggestuurd). Waarom deze nascholing?

- ☞ Leerkrachten godsdienst zoeken eigentijds beeld- en klankmateriaal. Het downloaden is dikwijls een probleem. Hoe ga je te werk als je tijdens de les zelf geen internetaansluiting hebt;
- ☞ Hoe en waar eigentijdse impulsen vinden en koppelen aan een levensbeschouwelijke en confessionele optiek.
- ☞ Leerkrachten godsdienst ontdekken de mogelijkheden van de ICT en multimediale voorzieningen (op hun school).
- ☞ Leerkrachten godsdienst verkennen het inhoudelijke aanbod op de website Thomas.
- ☞ Leerkrachten godsdienst krijgen een bundeling van “informatie-vindplaatsen”. Zoveel mogelijk informatie, handzame instrumenten, contactmogelijkheden, ... samenbrengen.
- ☞ Leerkrachten godsdienst hebben weinig of geen contact met hun collega's uit de scholengemeenschap. Deze nascholing toont hen waar kansen tot samenwerking en teamwork liggen. De website maakt contact – overleg – discussie en samenwerking gemakkelijker. Leerkrachten godsdienst kunnen via verschillende instrumenten op de website THOMAS tot teamwork met andere leerkrachten gemotiveerd worden.

De nascholing ondersteunt leerkrachten godsdienst zijdelings ook op het *pastorale* domein.

Individuele leerkrachten kunnen inschrijven voor twee diocesane sessies:

- a) Sessie 1: Zien voordoen in theorie en praktijk. Een aantal heel concrete voorbeelden van interessante webpagina's verkennen en leren hoe interessante impulsen binnen te halen en mede vanuit het leerplan een plaats te geven.
- b) Sessie 2: deelnemers leveren bij een onderwerp een impuls aan en oefenen verder op het vinden en verwerken van eigentijds materiaal met het leerplan als referentiekader.

Een team dat inschrijft volgt in afspraak met de nascholer één à drie sessies. De inhoud van de sessies wordt vastgelegd na een intakegesprek met de nascholer.

Brugge DPC Baron Ruzettelaan 296 Steenbrugge	Donderdag 15-11-2007 13.30-16.30 uur	Maandag 19-11-2007 13.30-16.30 uur
Scholen die een team laten nascholen kunnen zelf data en locatie afspreken met de nascholer: Joost Vandendriessche (joost.vandendriessche@pandora.be of via: 050385553).		

3. Bijbels geïnspireerd godsdienstonderricht projectnummer 3/07/04: Hoe kunnen we de bijbel als hofleverancier voor inhoud meer tot haar recht laten komen in het godsdienstonderricht?.

Logisch én theologisch gesproken is het een must de christelijke boodschap vandaag te communiceren mede aan de hand van de bijbel. "*De toekomst van een godsdienstonderricht dat zich christelijk noemt, staat of valt met haar vermogen om de bijbelse boodschap te communiceren.*" Het leerplan stelt: "*de leerlingen hebben het recht het christelijk geloof echt te leren kennen zoals het gisteren, vandaag en*

morgen leeft in onze Kerk De bijbel als verhaal en de verhalen in de bijbel kunnen 'de werkelijkheid van God vehiculeren'.

Een goede keuze van Bijbelteksten en een open benadering ervan kunnen de motor worden van het uitdiepingproces binnen een lesonderwerp.

Godsdienstdidactisch gezien is bijbellezen en werken vanuit de bijbel onvoorspelbaar en niet-voorgeprogrammeerd: het is een gebeuren waaraan leerlingen participeren en waarvan het einde open is. Bijbeltaal is open: open voor de diepere zinvragen, open in de zin van 'uitdagend te doen' en tenslotte ook open in de zin van 'soepel en uitnodigend tot interpreteren en herinterpreteren'.

Als leerlingen aan zo'n bijbellezen in klasverband deelnemen, kunnen zij tot verrassende inzichten komen omdat zich een wereld van verschil opent.

Bijbelse teksten bevatten alternatieve werelden die als een verre horizon verschijnen en appelleren: een goddelijke droom voor mens en wereld.

Sessie 1: Hermeneutisch-communicatief werken met en vanuit de bijbel. Kracht én beperkingen van het gebruik van de bijbel in het godsdienstonderricht.

Sessie wordt gegeven door godsdienstpedagogisch geschoold gastspreker.

De deelnemers reageren en bevragen.

Sessie 2: Een bijbeldeskundige brengt voor elke graad leessleutels aan bij Bijbelteksten die als sleutelteksten in het leerplan worden aangeduid. Hoe deze bijbelteksten als werkteksten met jongeren voorleggen?

Sessie 3: Bijbeldidactiek interactief.

- Kennismaking, demonstratie en kritische bespreking van enkele bijbeldidactische werkvormen bij de realisatie van concrete terreindoelen: bijbeldidactisch vierkant (Jonker), verhaal-tekening-gesprek, verhaal in stukjes, werken met bijbel-gerelateerd materiaal, ...
- Kennismaking met bijbelfiches op THOMASwebsite.

De derde sessie is in handen van een vakbegeleider ... en de deelnemers.

Brugge Locatie volgt naargelang het aantal inschrijvingen. Daarom de vraag om vlug in te schrijven! Uiteraard rekenen we op veel belangstelling voor dit bijbels-inhoudelijk project!	Woensdag 05-03-2008 9.30-12.30 uur	Woensdag 05-03-08 13.30-16.30 uur	Donderdag 17-04-2008 9.30-12.30 uur (de eerste graad) 13.30-16.30 uur (de tweede en derde graad)
--	---------------------------------------	--------------------------------------	--

Graag nodigen we de directie en de vakvergadering/godsdienstleerkrachten uit om in onderling overleg nu reeds vast te leggen wie wat het best volgt, meteen ook in te schrijven en de inspectie via e-mail te informeren.

Het **inschrijven** verloopt nogal complex via www.nascholing.be. De kenners onder jullie zullen bewondering hebben voor de makers van de webpagina, de anderen misschien wat ergernis.

Je kan natuurlijk altijd proberen via een **simpele e-mail naar nascholing@vsko.be** ...maar je moet dan wel de persoonlijke gegevens en schoolgegevens goed vermelden alsook de locatie waar de sessies doorgaan (= bisdom) en het nummer van het nascholingsproject. Het is niet de bedoeling dat deze zijweg wordt gepropageerd als de hoofdweg (maar het is misschien wel de snelweg ...).

Stappenplan voor een vlotte nascholingskeuze en inschrijving via de koepel

Eenmaal uw nascholingsplan voor het volgende schooljaar opgesteld kan u aan de slag om de thema's in te vullen en de juiste nascholingsinitiatieven te zoeken die aansluiten bij uw noden en behoeften.

Aanbod consulteren

Het nascholingsaanbod van de Dienst Nascholing kan u zonder toegangscode consulteren op de website <http://www.nascholing.be>. Daar (1) secundair onderwijs aanklikken, vervolgens (2) godsdienst en (3) op het +-teken van de nascholing waarin men geïnteresseerd is. Als men die dan verder aanklikt krijgt de betrokkenen de nodige info.

Inschrijven

Om het ruime aanbod te kunnen realiseren is het voor onze organisatie nodig dat deelnemers tijdig inschrijven. Inschrijvingen gebeuren via de website op de volgende manier:

- Surf naar <http://nascholing.vvksso.be>, kies **Inschrijven** in de menubalk bovenaan en vul gebruikersnaam en schoolcode voor nascholingen in.
- Controleer zorgvuldig uw gegevens (school, contactpersoon, facturatieadres) en pas deze indien nodig aan.
- Voor het samenstellen van de leraarslijst voert, de namen en e-mailadressen van deelnemende leerkrachten in. Indien de juiste naam nog niet bekend is, kunt u voorlopig een fictieve naam (bijvoorbeeld leraar A) opgeven. Voer dan later de juiste naam in. Controleer of u het correcte, persoonlijke e-mailadres van elke leraar heeft ingevoerd. Zo kunnen wij elke deelnemer persoonlijk verwittigen indien er zich een wijziging voordoet in de nascholingskalender. Maak een afdruk van deze webpagina, zo heeft u steeds de persoonlijke codes van uw leerkrachten bij de hand. Zij hebben deze code nodig om in de loop van het schooljaar hun persoonlijke nascholingskalender op het Internet te raadplegen, om de gevolgde sessies te evalueren, en om op het einde van de reeks zijn/haar attest van deelname uit te printen.
- Invoeren/wijzigen nascholingen: u kunt inschrijven per leerkracht of u kunt verschillende leerkrachten in eenzelfde module inschrijven. Maak steeds een keuze van lesplaats.
- Wijzigen en verwijderen van inschrijvingen zijn mogelijk voor zover de sessies nog niet gestart zijn.
- Overzicht en kostprijs: hier ziet u per leerkracht en per instelling de ingeschreven modules en de kostprijs.
- Inschrijvingen worden geboekt a rato van de inschrijvingsdatum.

Persoonlijke code

Voor elke leraar die ingevoerd wordt in de lerarenlijst wordt een persoonlijke code aangemaakt. Deel deze mee aan de ingeschreven leraren. Zij kunnen hiermee hun persoonlijke nascholingskalender op het web raadplegen.

Let op: met deze persoonlijke code kan men niet inschrijven, dit kan enkel met de gebruikersnaam en schoolcode.

Betaling

Nadat wij een bevestiging van inschrijving aan de betrokken leerkrachten hebben gestuurd, ontvangt de school van ons een kostennota. Slechts dan dient het verschuldigde bedrag betaald te worden. De betaling kan gebeuren met opleidingscheques, door overschrijving op onze rekening of door een combinatie van beide.

Bij ICT-nascholingen heeft u aangegeven of u wenst te betalen met uren en/of met geld. De Dienst Nascholing stuurt u in het begin van het schooljaar een overzicht van uw inschrijvingen samen met een debetnota en/of overhevelingsformulieren. Op geregelde tijdstippen zal een saldo gemaakt worden en, indien van toepassing, zal u een bijkomende debetnota met saldo

bezorgd worden.

Kalender

Zowel de ingeschreven leerkrachten als de school kunnen steeds hun persoonlijke nascholingskalender of de schoolkalender van de nascholing raadplegen. U kiest daarvoor het menu **Kalenders 2007-2008** en voert je persoonlijke code in (voor je persoonlijk nascholingskalender) of je gebruikersnaam en schoolcode (voor je schoolkalender).

Attest van deelname

Deelnemers die geregeld de gekozen nascholing hebben bijgewoond, zullen automatisch een aanwezigheidsattest ontvangen.

In Tertio nr. 381 van dinsdag 29 mei 2007, blz. 13 lazen we het volgende in een interview van Ruard Ganzevoort door Emmanuel Van Lierde:

“ Helpen Bijbelse verhalen het eigen levensverhaal te duiden?*

"Bijbelverhalen hebben drie functies in het leven van mensen. Ze zijn expressief. Ze reiken woorden aan voor wat we zelf ervaren. Denk aan een lijdende die zich in Job herkent of beseft dat Jezus het ook niet gemakkelijk had aan het kruis. Door die verhalen kan ik mijn eigen verhaal uitdrukken.

Ten tweede zijn Bijbelverhalen congregatief: ze verbinden me met anderen. Ik sta in een gemeenschap en ben ingebed in een hele cultuur. Ik ben niet overgeleverd aan mijn eigen verhaal, er is een ruimer verband. Dat doorbreekt de eenzaamheid. We zien dat sterk bij bekeringsverhalen.

Tot slot zijn Bijbelse verhalen ook evocatief. Ze roepen iets wakker in mij, ze komen naar mij toe als verhalen die anders zijn dan mijn verhaal en doorbreken mijn eigen logica. Denk aan iemand die zelf materieel is ingesteld en die het verhaal van de rijke jongeling hoort. Gelijkenissen werken vaak confronterend."

Ruard Ganzevoort, De hand van God en andere verhalen. Over veelkleurige vroomheid en botsende beelden, Meinema, Zoetermeer, 176 blz., 14,90.

Ruard Ganzevoort - Jan Visser, Zorg voor het verhaal. Achtergrond, methode en inhoud van pastorale begeleiding, Meinema, Zoetermeer, ca. 420 blz., ca. 35,00.

Graag nodigen we de directie en de vakvergadering/godsdienstleerkrachten uit om in onderling overleg vast te leggen wie wat het best volgt, meteen ook in te schrijven en de inspectie via e-mail te informeren.

Uiteraard mag je verder ook rekenen op een aantal **initiatieven vanuit de diocesane stuurgroep** godsdienst. Voor meer concrete info wend je naar: <http://www.sip.be/rkgodsdienst/nascholing.htm>

Ooproep: roep op!

Het THOMASteam doet een warme oproep om **digitale foto's** door te sturen ter verrijking van de fotodatabank. Laat niet na zelf eens een kijkje te nemen en zorg mee voor een kwaliteitsaanbod van levensbeschouwelijk relevant fotomateriaal.

[Pastoraal kan ook eens hartverwarmend zijn op een andere manier toch wel iets speciaals](#)

De oproep naar meer warmte op school en in de samenleving ...

Na het lezen van een artikel in De Standaard over een Free Hugs actie in Australië, en het bekijken van een filmpje, was Jan Maes, godsdienstleerkracht, zo ontroerd door dit initiatief, dat hij besloot om aan zijn derde graadsleerlingen voor te stellen van - met diegenen dat zagen zitten - dat ook in Mortsel te doen. Ze hebben er een filmpje van gemaakt.

1. Uitleg over de wereldwijde actie: http://en.wikipedia.org/wiki/Free_Hugs_Campaign
2. Bijzonder ontroerend filmpje uit Australië van de man die ermee begon:
http://www.youtube.com/v/vr3x_RRJdd4
3. De woensdag voor de paasvakantie: Free Hugs (of gratis knuffel) actie in Mortsel meer dan geslaagd! Lees de reacties van de leerlingen op hun actie:
http://www.de-living.be/smf_forum/index.php?topic=1814.0
4. Bekijk het filmpje dat zijn leerlinegn ervan maakten:
<http://www.youtube.com/watch?v=N8gASeef3G4>

Pluim

Gelukkig de beleidsmensen die zonder onderscheid het scholenlandschap leiden, ze zullen kwaliteit oogsten.

Gelukkig de directies die zonder ons-kent-ons de opdrachten verdelen, ze zullen collegialiteit ondervinden.

Gelukkig de leerkrachten die zonder morren de opdracht opnemen, ze zullen arbeidsvreugde hebben.

Gelukkig de leerlingen die zonder oppervlakkigheid zich inzetten, ze zullen groeien in wijsheid.

Gelukkig de inspectie-begeleiding die zonder vooroordeel het schoolwerk benadert, ze zal beluisterd worden.

Gelukkig de mensen die zonder onverschilligheid leven, ze zullen het verschil maken.

U kunt dit en vorige nummers van GO-AL ook downloaden via <http://www.sip.be/rkgodsdienst/nieuwsbrief.htm>